

Drumul egal al fiecărei zile în închisoare

Vă închipuiți că milioane de minute petrecute în singurătate, în care nu aveai decât gândurile cu tine, dacă nu puteai să-ți mobilezi spațiul mare al liniștii de celulă nu puteai rezista. Au rezistat în condiții bune cei care au reușit să-și ocupe toate minutele interminabile de pușcărie cu o preocupare intelectuală: elaborarea în gând a unor legi, versuri, schițe etc. Eu am făcut, în gând, constituții, legi, am tradus dicționare enciclopedice. În minte, desigur. Dacă te prindeau cu un vîrf de creion, urmau pedepse îngrozitoare. Chiar dacă ai fi avut unelte de scris, celula, cu obloane exterioare, nu permitea să intre lumina zilei. În permanentă ardea un bec de 15 W, era un fel de lumină de cavou, care determina și imposibilitatea de a stabili cînd începe ziua și noaptea. Eu am pierdut de foarte multe ori acolo noțiunea lunii, nu însă și noțiunea anului. Existau anumite date certe de la care porneai, însă nu știai exact luna în care te găsești. Frigul era absolut identic, și vara și iarna, nu aveam încălzire, pereții erau foarte groși, iar zilele așa de asemănătoare încît nu aveai criterii de rupere a lanțului infinit. Nu știai dacă este ianuarie sau februarie, dar existau metode de a te plasa în timp: de exemplu, bătaia sistematică pentru menținerea ordinii. De obicei, cam o dată pe lună, la ordinul comandantului, intrau gealații în celulă cu bastoanele și te băteau pînă cădeai jos, fără nici o justificare, pentru a imprima o notă de duritate. Duminicile nu le puteai deosebi de celelalte zile. Pușcăria de la Rîmnicu Sărat era plasată la marginea orașului, izolată, în plus, și prin trei rînduri de împrejmuiri care estompează zgomoarele. În timpul cît eram acolo, aveam în vecinătate o școală. Corurile, aplauzele și invocările lui Stalin pătrundeau pînă în pușcărie, și atunci îți dădeai seama că trebuie să fie o zi festivă. Aveam un subofiter sanitar care lecuia toate maladiile cu aspirină sau cu purgativ. În sfîrșit, existau unele deplasări la București, cu scop politic. Am avut și eu onoarea să fiu abordat de misionari cu propuneri rușinoase: să dai o declarație de abjurare a trecutului politic, pentru ca să-ți ușurezi situația. Bineînțeles că le-am refuzat. A refuzat și bietul Mihalache, care însă, de cîte ori era confruntat cu astfel de ispite, profita de un moment de zăveră în pușcărie, venea la ușă și striga: „Astăzi a fost la mine Ralea, ca să mă convingă să semnez o declarație. L-am dat afară“. Altă dată a fost patriarhul Marina la el. Bineînțeles că după astfel de ieșiri năvăleau gealații în celulă cu bastoanele. Fiecare celulă era ocupată de un singur om. Corespondență între celule se făcea prin semnale Morse, și bătăile acestea erau pedepsite dacă erai surprins asupra faptului. După ce nu s-a mai putut practica prin bătaie în zid, s-a introdus Morse prin tuse. Pentru a transmite o frază, trebuia depus un efort pe care, în starea de degradare în care se găseau, deținuții nu-l puteau duce la bun sfîrșit. Se putea conversa cînd aveai de-a face cu gardieni mai puțini exigenți, care nu știau ce reprezintă bătăile sau tusea. Pînă cînd conducerea pușcăriei i-a trimis la instructaj, să învețe Morse, să poată detecta ceea ce se transmitea.

O cerere de intrare în PNT în închisoarea din Rîmnicu Sărat

Domnul comandor de aviație Jienescu (fost ministru) a ajuns în arestul de la Rîmnicu Sărat și acolo a luat cunoștință de componenții arestului. Erau din PNT, erau și episcopii cultului greco-catolic, și cîțiva fruntași ai

fostului regim Antonescu. Mircea Vulcănescu a murit la Aiud, dar fostul ministru de Război și vreo 3-4 subsecretari de stat s-au prăpădit aici, la Rîmnicu Sărat. Jienescu mi-a adresat o foarte originală cerere de înscriere în partid: a smuls cu dinții un fir de iută din saltea și cu ajutorul unui cărbune topit a punctat în alfabetul Morse cererea pe fir. Prin tuse, mi-a semnalizat că în punctul cutare există un mosorel prins cu un fel de clei. Am găsit mosorelul și, desfăcîndu-l, pe firul aței am citit: „Rog să fiu înscris în PNT“. O cerere foarte originală.

Dar a mai ieșit din închisoare?

Nu, s-a prăpădit. De altfel, dacă nu mă înșel, am rămas doar vreo patru supraviețuitori. Ajunseserăm, după 2-3 ani, să identificăm celula care se deschide după scîrțitul specific. Așa puteam să ne dăm seama care dintre deținuți este bolnav, care a murit. Era un ritual specific cînd murea cîte unul. Era transportat cu un fel de targă în curtea interioară, de unde era dus cu o căruță și aruncat într-o groapă de la periferia cimitirului. Morții erau îngropați în pielea goală, fiindcă îmbrăcămîntea de pe ei se afla în inventarul pușcăriei. Bineînțeles, nu le făcea nimeni sicriu, îngroparea cadavrelor se făcea noaptea, iar groapa era săpată superficial de către gardieni. Noi am încercat după Revoluție să găsim rămășițele lui Ion Mihalache, dar nu am reușit: gropile sînt apropiate, pămîntul bălțește, probabil conține și substanțe erodante. Așa că nu am găsit urme de oseminte, deși acolo trebuia să fi fost îngropați aproximativ 30 de foști deținuți politici din cei considerați vîrfuri ale reacțiunii. Noi am avut intenția să facem acolo un muzeu al memoriei, ca și la Sighet. Actualul regim nu are nici un interes să se afle crimele regimului comunist din trecut și nici să contureze prestigiul unor martiri ai luptei pentru libertate și democrație. Rîmnicu Sărat a urmat Sighetului.

Deci a fost o cronologie în timp?

În ordine cronologică, aresturile au fost: subsolul Ministerului de Interne, împreună cu Rahova și Jilava, pentru București, și nenumăratele case conspirative ale Securității. După sentința definitivă de condamnare, deținuții erau trimiși (după un criteriu pe care noi nu l-am putut detecta) în pușcăriile din Aiud, Gherla sau în închisori mai mici, cum sînt cele de la Caransebeș, Botoșani sau Oradea. Închisorile cu capacitate mare erau Aiud și Gherla. În ultima fază, Rîmnicu Sărat a fost cea mai dură pușcărie, pentru că era o pușcărie de exterminare. Ca hrană, era monofagie. Un singur fel de mîncare – arpacaș: o fiertură de crupe de orz cu ierburi. Fără grăsimi, fără vitamine, fără pîine. În loc de pîine se dădea „turtoi“ – o turtă făcută din semințe de mătură, mîșnite, nu cernute. Făina aceasta era pusă în tăvi metalice, se turna apă fierbinte, era băgată la cuptor și ieșea un fel de turtă cu suprafața de sus și de jos prăjită și cu mijlocul moale, la fel ca mămăliga. Hrana nu depășea 500 de calorii pe zi, deci era vorba de o exterminare prin inanție și mizerie, pușcărie fără foc, fără lumină, fără plimbare. Gardienii nu erau români, nu știau ce limbă vorbeau.

Nu ați identificat limba?

Nu era nici rusă, nici ucraineană. Nu erau soldați sovietici, erau gardieni de meserie și aveau o figură asiatică. Foarte mulți ofițeri de pușcărie erau români, fiindcă pușcăria de la Rîmnicu Sărat era un fel de seminar pedagogic, unde erau aduși să învețe metode de tortionare a deținuților. Veneau în stagi de o lună sau două.

Cînd vorbeau cu dvs., gardienii trebuiau să știe românește, nu?!

Dar nu aveai niciodată ce să vorbești. Cînd erai pedepsit, venea ofițerul și-ți comunica faptul că ești pedepsit. Atît. Îți lua mantaua și te lăsa să dormi în frig. Dormeau deci pe fia-

rele patului numărul de zile cîte îți dicta ca pedeapsă, și în loc de mîncare ți se dădea o cană cu apă caldă – vreme de trei zile apă caldă, a patra zi mîncare. La un moment dat se introdusese baia lunară (într-un șopron de scîndură, lingă pușcărie, cu două-trei dușuri și posibilitatea de a face apă caldă pentru spălat). Se dădea o bucată neagră de săpun de calitate foarte proastă. După ce țîșneau din pompă cîteva fire de apă, te săpuneai, pe urmă trebuia să te speli. Una din glumele gardienilor era să te anunțe că s-a terminat apa și să te lase cu săpunul pe tine pînă la baia următoare, peste o lună. Aceasta dădea eczeme, mîncărimi de piele etc. Cînd intrai sub duș, îți dădeau apă clocotită, să te opărească: mijloace de șicanare care se adăugau la inaniția și la lipsa totală de condiții igienice, care trebuia să determine exterminarea deținuților, în loc să fi avut curajul să-i ex-termine printr-o asasinare brutală.

Am nostalgia acelei lumi fără contacte cu civilizația comunistă

Credeți că se jenau să o facă?

Da, probabil. Nu se poate camufla pînă la infinit o astfel de crimă organizată. Aveau certitudinea că prin alte metode ajung la același rezultat. Noi aveam deja sentință de condamnare definitivă și nu mai exista o explicație pentru suprimarea noastră după sentință.

Care a fost certitudinea care v-a ținut în viață?

Pentru mine a fost de mare importanță că toată viața am trăit în certitudinii. De pildă, în momentul cînd am pierdut Basarabia, mi-am permis să scriu (a fost o perioadă cînd n-a funcționat cenzura) că noi vom redobîndi Basarabia, dar, atîta vreme cît va exista URSS, România nu-și va putea afirma independența reală.

La care pierdere a Basarabiei vă referiți?

Mă refer la cea din 1940. Atunci eram independenți, dar independența noastră era foarte fragilă, dovadă că, la prima răbufnire, URSS ne-a și privat de o provincie și ne-a amenințat

în continuare. De altfel, exista certitudinea că rușii rîvnesc la extinderea lor teritorială pînă la Carpați. Nu se știe exact cînd au renunțat la această tendință (acum nu se mai pune problema). Sigur că, inițial, ei au nutrit ideea comunizării României și a integrării ei în spațiul sovietic. Despre această intenție, noi aveam informații concrete în perioada 1941-1944, sosite prin ambasadele prietene, care aveau legături și cu Moscova, și cu țările aliate. În timpul închisorii am avut certitudinea că nu poate să dureze comunismul. Siguranța mea nu a fost confirmată de evenimente. Am ieșit din pușcărie tot sub regim comunist, în 1965. Pușcăria a fost schimbată cu domiciliul obligatoriu într-o colonie situată între Însurăței și Brăila, care se numea „Rubla“. Acolo, pe un cîmp deșertic, s-a fondat un sat strategic, făcut inițial de sașii și șvabii deportați în Bărăgan; pe locurile lor au fost aduși apoi foștii deținuți politici cu pedeapsa expirată. Pentru mine și pentru alți deținuți a fost o binefacere, pentru că, dacă am fi trecut de la regimul dur al pușcăriei direct la o viață normală, probabil că ar fi fost un șoc greu de suportat. Acolo restricția ne impunea să nu părăsim comuna și să ne prezentăm la apelul de la Securitate, dar aveam dreptul să primim membrii familiei în vizită, pachete și să lucrăm.

Cîți ani aveai atunci?

La acea dată aveam 48 de ani. Am lucrat în agricultură, o muncă sănătoasă, în aer liber, la porumb, la graminee. Puteai să lucrezi și în construcții. Mă gîndesc cu foarte multă nostalgie la perioada petrecută în domiciliu obligatoriu, deși „Rubla“, unde am stat doi ani de zile, era expusă la toate intemperiiile în timpul iernii. Erau zăpezi îngrozitoare, care blocau circulația, îngropau satele în zăpadă, dar noi eram ca în romanul „Satul uitat“: o categorie de oameni fără contact cu civilizația comunistă, cu o mentalitate diferită, care mai păstrau însemnele civilizației și ale *bon ton*-ului dinainte. Erau condiții cu totul deosebite, pe care le sesizau chiar membrii familiei, care, pornind din lumea comunistă, ajungeau acolo într-o altă lume.

